

Datum: 2023-12-21
Diarienummer: 2023-21504-2

Mottagare:
Socialdepartementet
103 33 Stockholm
Referens: S2023/02576

Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen (SOU 2023:52)

Säkerhetspolisen ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag. Det är angeläget att värna välfärdssystemen och att se till att de beslutande myndigheterna har ett tillräckligt underlag för sitt beslutsfattande. Det är därför välkommet att de aktuella myndigheterna får förbättrade möjligheter att inhämta information och att det brottsförebyggande arbetet stärks.

Utöver vad som anges ovan har Säkerhetspolisen följande synpunkter.

Utökad uppgiftsskyldighet för bl.a. myndigheter

Säkerhetspolisen är positiv till att de beslutande myndigheterna inom välfärdssystemen får förbättrade möjligheter att inhämta information. När det gäller den uppgiftsskyldighet som föreslås gälla för bl.a. myndigheter genom ändringar i socialförsäkringsbalken (2010:110) har Säkerhetspolisen dock vissa synpunkter. Synpunkterna avser 31 och 31a §§.

I sammanhanget kan inledningsvis nämnas att Säkerhetspolisen ofta har ett eget intresse av att lämna ut uppgifter till myndigheter som verkar inom välfärdssystemen inom ramen för Säkerhetspolisens brottsbekämpande arbete. Det sker redan idag, bl.a. med stöd av lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet. I den lagstiftningen, som också bygger på en uppgiftsskyldighet, framgår att en uppgift inte ska lämnas ut inom samverkan om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset att uppgiften lämnas ut. Såsom det aktuella förslaget i betänkandet är utformat finns det dock inte något undantag från uppgiftsskyldigheten. I Säkerhetspolisens verksamhet kan det förekomma mycket skyddsvärda uppgifter som skulle kunna träffas av bestämmelserna. Uppgifterna kan vara av mycket känslig natur, bl.a. kopplade till Sveriges säkerhet. Det bör därför finnas utrymme för Säkerhetspolisen att under vissa förutsättningar inte lämna ut uppgifter.

Mot bakgrund av ovanstående anser Säkerhetspolisen att det behöver införas ett undantag från uppgiftsskyldigheten.

Säkerhetspolisen har i samband med remissförfarandet även lagt märke till att det i 110 kap. 31 § 1 st. socialförsäkringsbalken redan idag finns en bestämmelse om uppgiftsskyldighet som träffar myndigheter och som saknar liknande undantag. Säkerhetspolisen anser att ett undantag behöver införas även i den bestämmelsen.

Den handläggande myndighetens skyldighet att informera den som begäran avser om uppgiftsinhämtningen

När det gäller utredningens förslag till bestämmelser om begäran och uppgiftsskyldighet som gäller en annan fysisk person än den försäkrade (kapitel 9.4.2, 9.6.2 och 9.7.2) anges särskilda bestämmelser om informationsskyldighet till den person som begäran avser. Förslaget innebär att den handläggande myndigheten ska informera den person som uppgifter hämtas in om. Bestämmelserna

Datum: 2023-12-21

Diarienummer: 2023-21504-2

om informationsskyldighet motiveras av utredningen mot bakgrund av artiklarna 5.1 och 14 i EU:s dataskyddsförordning¹.

Eftersom den aktuella förordningen gäller som lag i Sverige så riskerar informationsskyldigheten att bli dubbelreglerad. Informationsskyldigheten enligt de föreslagna bestämmelserna riskerar också att bli mer långtgående än vad som gäller enligt dataskyddsförordningen där det anges förutsättningar för undantag, bl.a. om det finns nationella sekretessregler (se artikel 14.5 EU:s dataskyddsförordning). Såsom utredningens förslag är utformat kan informationsskyldigheten innebära att uppgifter måste lämnas ut till en enskild trots att de omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Säkerhetspolisen anser att förslaget inte är motiverat och att det kan få konsekvenser som inte har avsetts. Säkerhetspolisen avstyrker därför en särskild bestämmelse om informationsskyldighet.

Förslag om ett sanktionsavgiftsregister

Utredningen föreslår att det ska inrättas ett gemensamt register för sanktionsavgifter på välfärdssystemens område, benämnt sanktionsavgiftsregistret.

Säkerhetspolisens angav i sitt remissvar över utredningens delbetänkande Stärkt arbete med att bekämpa bidragsbrott – Administrativt sanktionssystem och effektivare hantering av misstänkta brott (SOU 2022:37), att Säkerhetspolisen bör få tillgång till uppgifter i ett sådant register vid utförandet av registerkontroller enligt säkerhetsskyddslagen (2018:585). I slutbetänkandet som nu är på remiss anger utredningen att det sammantaget inte finns tillräckligt underlag för att slå fast att Säkerhetspolisen bör ges tillgång till uppgifter i sanktionsavgiftsregistret och att det skulle kräva en övergripande översyn som inte ligger inom utredningens uppdrag. Utredningen anger också att det krävs en närmare analys av i vilken mån som uppgifter om sanktionsavgiftsbeslut kan användas i samband med säkerhetsprövning eftersom sådana uppgifter inte säger något om huruvida överträdelsen har begåtts avsiktligt eller har skett av slarv eller misstag.

Säkerhetspolisen vill i sammanhanget framhålla att även uppgifter om olika regelöverträdelser som begås av slarv eller misstag kan vara av betydelse vid bedömning avseende en persons pålitlighet vid en säkerhetsprövning. Säkerhetspolisen vidhåller därför behovet av tillgång till uppgifter i sanktionsavgiftsregistret men mot bakgrund av att regeringen har beslutat att bl.a. frågan om tillgång till register för utförande av registerkontroll ska bli föremål för en översyn (Dir 2023:152 – Förbättrade möjligheter att skydda Sveriges säkerhet) anser Säkerhetspolisen att myndigheten istället kan framföra behovet inom ramen för den utredningen.

Detta remissyttrande har beslutats av chefsjuristen Per Lagerud. Verksjuristen Fredrik Sjöberg har varit föredragande.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679.